

Reggel így fognak rámtalálni.
Csak erőm lenne még, felállni,
hogy lelkem, rongy ruhám, levessem.
És örökre Övé lehessen
a test, a testem. Csak a testem.

Határ Győző

TEIRESZIASZ HÉT ÉLETE, AVAGY EGY PATRÍCIUS MAZOCHISTA BÖJT NAPJA AZ EMBERISÉG BŰNLAJSTROMÁNAK ÜNNEPÉN (II)

TREBELLIVS ...Nos, halld ezt is, nyolcadikul, amint következik. Elmélődés megbúsulásaimból, s ez talán inkább kedvedre lesz, s hogy emlékezetedbe visszaidézzem legelső bánatomat, *De Animae*, tudod, az is meglehet, hogy épp a „lelkes lény” világérvényes kollektív téveszméje okolható ábrándkergető eltévelyedéseinkért; s ez is ünnepi kétségbeesnivalóim egyike, az ún. lélekelmélet – bár ezt kétségbeesésemben kiemelt helyen gyűlölöm is, s már azt se bánom, hogy a harag rossz tanácsadó.

TREBONIUS Olyan haragosan gyűlölöd?

TREBELLIVS A bajkeverőt; igen. Mit is mondjak: sem a tejszagú csecsemő hiszékenysége alá nem süllyedtem, sem nem vagyok sátáni aljassággal fertőzött, tudom, hogy van ember ilyen is, olyan is

de miért, hogy a jóság és derékség eszén túljáró Fifikus, a Fortélyosan Gonosz az „érdekes”, a vonzó, a rokonszenves, ő az, akinek szurkolsz, ő a látszólagos többség, amely már-már valóságos többség rangjára vergődik – miért?

mert elfojtott, rosszul palástolt titkos ösztöneinknél fogva magunk is hajlunk arra? S ha választhatnánk, „olyan” szeretnénk lenni? Amilyen a sikeres útonálló bandavezér, a numizmahamisító defraudátor, a félszemű kalózkirály?

a hajlamosított gonoszt elneveztük elvetemültnek. De mit kezdel az olyannal, akinek váltig a gonoszmívelésre forog az esze, mivelhogy arra hajlamosított elvetemült? A „lelkére” beszélsz?! Olyanja nincs neki; s ez a bökkenő.

TREBONIUS Szerencséd, hogy a rabnépet leküldted vasárnapolni, nekem meg az egyik fülemben be, a másikon ki. Tudhatnád, hogy Carinus alatt füle van a márványfalaknak, s ezt meg nem úsznád se pojácaélcélődéssel elütni próbálva, se vigyázzállásban végighallgatott lelkifröccsel az órszobán; mit sem szólva kinszerszámaikról, melyeket elibéd kirakva ha mind odamutatnák, így járnál véle, Dion Diderontiusznál miként az előbb kelő matrónák –

TREBELLIVS S azok hogy jártak?

TREBONIUS Uruk s Parancsolójuk gyengéden varázsgyűrűt húzott kisujjukra, mitől a vulvájuk beszélni kezdett... Olvashatod kései gallus auctorunknál, ÁRULKODÓ ÉK-SZEREK című szatírájában.

TREBELLIIUS Igazságod van, szenátor úr, ó, jaj: eljár a szám, lehull fejem. Hogy is szabad a lélekelmélet bukásáról beszélnünk itt/most és ma, amikor az ilyen kijelentésekért kigolyózás jár: a szónak kénköves szájszaga van, s hallatára az Új Kurzus kliensei hajlamosak kórusban Orkuszt és Orontészt, Tartareoszt és pokolöklendéket emlegetni; ama nehezen előkapart és újratámasztott „sátánt”, kiben hogy hinne, a maniconiumban ápoltak között is ritka madár az olyan

de mi csak hadd sajátítsuk ki a magunk világi-as-pogány céljaira Occam Borotváját, és éljünk vele: ne szaporítsuk fölöslegesen az entitásokat, főleg ahol nincsenek – amilyen a „lélek”. Egyiptusi orvospapjaink a megmondható, a neurobiológiai laborokban az érző szerv élettani szubsztrátuma teljes egészében magyarázattal kell szolgáljon találgatásainkra, és semmi szükségünk az olyan – a hieroglifákkal teleirt gúlák és gúlarakók idejéből itt felejtett és a rossz emlékü materializmus idején „szuflával” feltöltött entitásokra, amelyek – úgymond – „anyagtalanok”; amilyen a lélek lett légyen: a lélekfantom – „entitative”. Haha!

TREBONIUS Te aztán fejen vakartad a szöveget. Vajha kimagyaráznád magad ennyi kitérő bajmókolás után, s kanyarodnál vissza – „entitative” – az Álladalom és a Társadalom toposzához, hogy mire akarsz kilyukadni, barátom.

TREBELLIIUS Csak arra, kedvesem, hogy a mi (egyik) bajunk alkalmasint az (is), hogy ilyen püthagoreus hitregék s hasonló mitologizmák alapján becsüljük fel az embert

hogy belélátjuk a fantomot, mindmáig „lelkes lénynek” tekintjük, amilyen csupán a mese- és mondavilág faunájában van, és erre a „lelkes lényre” alapítjuk társadalmi ábrándjainkat s szabjuk modelljeinket, amikor poliszt mondunk, és államot tervelünk – TREBONIUS Ahelyett, hogy – – – ?!

TREBELLIIUS Ahelyett, hogy azt a génszerelten gonoszkodó, örökké rosszban sántikáló, a neki szánt utópisztikus szerepekből kisikló, kijelölt posztjától elbitangoló Kalandor Predátort vennénk alapul, amely (s ez törvényalkotásnál jusson eszünkbe!) – nem is olyan sokban különbözik a kísérleti patkánytól; ki is felépített feltételes reflexeit csupán a büntetés-jutalmazás édeset vagy áramütést adagoló primitív szerkentyűre alapozza, veleszületett szívjósággra/moráliákra/lelkületre/üdvösségre-kárhozatra nem.

TREBONIUS Ládd, akikre hivatkozol, az egyiptusok két lelket is számon tartanak, eltekintve (harmadikul) a hellének pneumájától, te meg egyet sem tűrsz magadban; pedig hátha benned van, s melléfogásodon most jól mulat.

TREBELLIIUS Ragadozó jószág vagyok, s ebben megmaradok, hasztalan keresed bennem nagy markolászva „lelkemet”, csak a csikos tigrisharamiát talárod. Nemhiába mondta az a (másik) kései gallus auctor, Chamfort nevezetű, a hebreusok törzsi istenéről, hogy Göndörszakállú Mindenhatójuk ha valamiért, hát csak azért nem bocsát második vízőzont a Földre, merthogy az elsővel is oly rondául felsült, s annak se volt semmi foganatja.

TREBONIUS Nem fogadom el nyolcadik aggályodnak, már csak azért sem, mivel csupán az elsőnek felkérődzése – hogy elveted a lélekelméletet; a köríték meg, arról, hogy az emberjószág naturaliter scelestus est – az sem tőled való, s elégszer hallhattuk ama tetovált bendőjű britontól, ki a halszagú Hobbes névre hallgatott, s a maga barbár ficcfanyelvén váltig azt hajtogatta: *during the time men live without a common power to keep them all in awe, they are in that condition which is called war; and such a war is of every man*

against every man (...) the nature of war consisteth not in actual fighting but in the common disposition thereto during all the time there is no assurance to the contrary –

TREBELLIVS Hol, tán a Fórumon hallottad ezt a barbár galimatiaszt?! Átforgatnád, hogy én is értsem?

TREBONIUS Csak úgy, átabotából: „mikor nem ama közhatalom alatt él az ember, amely valamennyit megfélemlíti, akkoron hadiállapotban él; s ez: mindenki háborúja mindenki ellen (...) nem mintha valóban öltre mennének, de váltig munkál bennük arra ösztökélő jól ismert hajlamuk, valamíg csak nem jó erőhatalom, amely megzabolazza őket”.

TREBELLIVS Meglehet, hogy ezt ez a te meszelt bendőjű barbárod elsőül gondolta volt, bár neki esze ágában sem volt kétségbeesnie rajta – azért barbár; s ez a különbség. Vésnéd fel hát, nyolcadikul, jó Treboniusom; mert nekem is szakasztott így szól a kétségbeesnivalóm.

TREBONIUS Másik viasztábla kell, mert erre már alig fér. Van még aporiád?

TREBELLIVS Van hát; s ez lesz a kilencedik.

TREBONIUS Hallgatlak.

TREBELLIVS Az egyetlen, aki meghallgat: szeretlek érte, Treboniusom. Diderontiusod varázsgyűrűjét is mintha kisujjamra húztad volna, noha nincs hozzá való asszonyi lábiám, s irántad való végzetetlen bizalmamban azt se bánom már, hogy így kiszolgáltatom magam. Graeculusom, kit nem Gargilianustól vettem, hanem kéz alatt potom centuplo milia sestertiorumon (göndörszőkesége megduplázta:) a drága – ha mindezekről szólalkozni merészelek, letorkol. A Gazdáját, a saját házában. Tudom, a Fórumon már igen elúrhodott a „politikailag korrekt” gondolkozásbeli elvárások rendszere, s most ez a mindeneket rendreutasító, lovagokat-patriciusokat leterrorizáló közpimaszág tudom szíves örömet elhallgattatna, de nem hallgathatom el

mert ez is kedvenc kétségbeesnivalóim egyike – ahogyan Kleiszthenészről örökbe kaptuk, s azóta ahogyan száz vedlésen átment, s azzal együtt: a demokrácia. A népuralom elmélete és gyakorlata; kilakozott történelme és filozófiai pszeudomegalapozásai.

TREBONIUS S ez is egyike légyen hagymáidnak, amelyek mindegyike csupa héj, de göbe-gumója, magja sehol...?! Vajha fejtegetnéd héjról héjra.

TREBELLIVS Amilyen vékonyka és szerülszerte széjjel hulló, csak sebtiben! Hamar, mielőtt hazatérő rabszolgáim körénk sereglenek.

TREBONIUS Mondd elé.

TREBELLIVS *(oldalt lendül lectusán, s az ujjain számlálja)*

- (a) a szavazó népóceán tudatlansága afelől, amiről szavaz
- (b) nemtörődömsége. Frivolitása (a „szép jelöltre” szavazhatnékja)
- (c) legelképesztőbb, legbárgyúbb motiválsága – respektíve motiválatlansága (nem is indokolja *zsigeri* reakcióit, hogy miért/hogyan/kire-mire, szavaz-nem szavaz)
- (d) késztetéshiánya. Ahogy katatóniásan „elvan”, s előszeretettel viselkedik úgy, mint aki nem „politikai jószág” – ne is háborgassák, kikéri magának
- (e) a demokritikus voksolások tehetetlen sodródása a határozatképtelenség felé. Ahogyan fele-fele alapon kettészik a szavazatok számaránya: elenyésző kisebbség emitt, elenyésző többség amott; és ahogyan alapvető, akár országlásmódosító kérdésekben is, a szavazni induló népáradat félájultán támolyog urnától urnáig, míg végezetre a monstre szavazások summája mint végeredményt ezt az eredendő határozatképtelenséget adja ki

(f) a demokrácia tán innen – de máshonnan is eredő, életveszélyes, ernyeteg tétovázása/lomhasága/késlekedése, mely olykor a harcképtelenségig fajul

(g) Hadrianus falától északra, a tetovált ábrázatú barbár pictonok „aláfogalmazása” szerint: „a sok szükséges rossz közül ez a legkevésbé rossz” – mint a demokrácia marhapasszusa/járlatlevele

(h) más, távoli entelekheiák, más vakhiedelmekben ringó világok (India, az iszlám, Kína; a törzsi felülkerekedésért harcoló, népirtogató Afrika) ingerült felhorkanása, amellyel a demokrácia elvét bagatellizálja/elutálja/elveti

(i) örök haditáncot járó magatartásuk elrémítő s kiszámíthatatlan veszélye, amit Róma számára tartogat

(j) a mi félcivilizált féltekénk habarodott szerelme a „demokrácia” Világtojása iránt, amely, dudoriságával-gömböritésével mint amolyan Részleges Olümposzi Kinyilatkoztatás, magában kéne hordja Ellenállhatatlan Vonzerejét. Nem hordja

a mi félcivilizált féltekénk értetlensége idegen, távoli kultúrkörök elutasító magatartásával szemben: ugyan mi lehet az a féksaru avagy akasztópöcök, ami őket megakadályozza, hogy a demokrácia eszméjét kitörő örömmel elfogadják annak a Netovábbosított Aranytojásnak, aminek mi látjuk és isteneink az Olümposzon...?!

(k) majd' minden, a hatalomba „beetalált”/belekényelmesedett, választott parlament ösztönös „elvi” húzódozása a nép megkérdészetől; a népszavazástól, mely ne-tántán aláásná jogi alapját, kétségbe vonná végső illetékességét csakúgy, mint (tétova) döntéseinek „demokratikus” jellegét

(l) fortélyos szerencsétlenkedéseink a népképviselési jelleg maximalizálására s ennek baljós következményei: fokozódó antidemokratikus kicsengése, kontraszelektórikus ferdeségei, a „politikailag korrekt” gyalogsátán-szellem káros kihatása a szabadon gondolkodó elmére – a mondottaknak elmezavarba torkolló szörnnyeteg anomáliái. Nemhiába tartja a szólásmondás: *Quem Deus vult perdere prius dementat*

(m) utoljára, de nem utolsósorban. Most, hogy a klepszidra és a vizorgona után Homo Fabereink, Daidalosz ivadékai kifundálták számításterméküket, megvigyázdám – maholnap a demokráciára ráborítják az asztalt. Kellett nekünk „általános titkos”...?! Kis idők múltán meg se járjuk, ha a komputerforradalom az általánosságot kiterjeszti az egész ismert világra, majd fölöslegessé és értelmetlenné teszi a voksok titkosságát

az országok Országos Hálózatába bekapcsolt választókomputerek és szavazóképernyők beköszöntével Országház és országnagyok fölöslegessé válnak (azontúl minden honatya – Zabhegyező, odahaza Kukutyinban, s onnan szavaz, ha ráviszi a lélek, telente, a parazsaskorsó mellől – míg künn dudál a szél, és a hókavargásban a roham-szirénák versenyt üvöltenek a farkasokkal); ugyanakkor a szavazni jogosult milliök birodalomszerte a Voksoló Saroknak indolensen hátat fordítanak

bekövetkezik a demokratikus unalom rákbetegségének országos elharapódzása egy évtized se telik bele – azt is elfelejtik, hogy a Voksoló Sarok beépített billentyűzete a ház melyik sarkában kallódik, hol püfölték hasznavehetetlen kajlára a kölykök. Még el se lopták – még tönkre se mentek a kábelcsatlakozások az aquaductokon, a pévecészigetelést még meg se ette a talajvíz, és már, a szükségállapotot elkerülendő, Ismeretlen Tettesek a lebegő hangszórókon kihirdetik a szükségállapotot, és felállítják a szükségdiktatúrát –

TREBONIUS Kik, hol? A praetoriánusok?

TREBELLIVS Például.

TREBONIUS A praetoriánus gárda?

TREBELLIIUS Az. Vagy ha ők nem, hát a Colosseum hiénabúzt árasztó pincéiben, az ott rohangáló gladiátoriskolások.

TREBONIUS Feltaláljuk magunkat. Van magadhoz való eszed, mindig lesz valaki jó embered akár a praetoriánus tisztek, akár a veterán gladiátorok között, hogy porticusod elé őrseget állítsanak. S akkor majd meglátjuk, mi legyen az ellenlépésünk –

TREBELLIIUS Azt ugyan jókor látjuk meg, ha felvirrad annak a napja –

TREBONIUS Minek?

TREBELLIIUS Annak-annak! Peiszisztratosznak! A Harminc Zsarnoknak! Azt nem szokta megérni a dicső Alkaionida, a te Kleiszthenészed –

TREBONIUS A politika a lehetőségek művészete!

TREBELLIIUS A lehetetlenségek vizein elevezve –

TREBONIUS A rögtönzésé!... Egy hüvelykkel szélesebbre szabod pajzsaikat, annyival széjjelebb húzod phalanxodat, s nagyobbnak mutatod magad, mint amekkora vagy –

TREBELLIIUS Amazok meg látják, s akkorát röhécselnek a tegumentumok alatt, amennyivel szélesebbnek mutatod magad. Badarság –

TREBONIUS S te? Mit tész, ha megszorulsz...?!

TREBELLIIUS Barátom, leszámítva a negyediket, három módja van annak, hogy a demokrácia tönkremenjen

(1) a demokráciaellenes erők tömörülnek, és „demokratikus eszközökkel”, az urakon át, mint többség, megdöntik a demokráciát

(2) minek megakadályozására maguk a demokraták, ideiglenes jelleggel, bevezetik a parancsuralmat; de csakhamar azon veszik észre magukat, hogy ez az „ideiglenes jelleg” elkopik, míg végül a maguk preventív parancsuralma mind merevebbé válik és állandósul

(3) átkristályosodik a közhangulat, elharapódnak a szubkultúrák/megváltóvallások, a nemzeti vadregény és vadromantika; elfogynak a demokraták. Amikor már nincsenek sehol – mert belebújnak a hajszálrepedésbe – a közakarát felsorakozik a diktatúra mellett.

TREBONIUS Ez három. Mi a negyedik?

TREBELLIIUS Elmondtam már, s azzal kivan a négye. Az elektronikus szavazótáblák világragálya – a voksolás lehetetlenülése. Az, amikor a komputerverázsló kaldeusok ránk borítják az asztalt, a vandál gepidák sárviskóiban is az lesz, a vizigótok cölöpfalvaiban is az lesz, és ebbe a Virtuális Világközösségbe Róma abacusa belefűllad

igaz, erről Szókratész nem tudhatott, de Platón is elmondja (ill. elmondhatja vele hetvenhétyszer, hogy a demokrácia így is, úgy is diktatúrába torkollik – mintha a demokráciát maga a bölcs sem tartaná egyébnak, csupán amolyan szatírájátékfélenek a tragédiában, két diktatúra közt

de miért, hogy a demokrácia oly veszedelmesen hasonlít a közbátékhoz két diktatúrás felvonás között – a „hiányszakaszhoz”, amely a két parancsuralmat elválasztja egymástól, s melynek zsidogásáról, mind üresebb frázisokba fulladásáról és pózoló szócsépléséről úgy emlékeznek meg a historikusok, hogy látszaturalmát az egyre fokozódó ellehetetlenülés jellemezte. S most, hogy mondom, nekem is mintha harangoztak volna egy kaledón tetovált pofájúró (a nevét ne is kérdezd), s ez a Haza Bölcsé is ezen gúnyolódott: „senki sem hiszi, hogy a kormányzás hiánya valamiféle új formája volna az országlásnak”... Hát nincs igaza?

TREBONIUS *No man believes, that want of government, is any new kind of government.* Kale-

dónul nem tudok, a te barbár Martialisod britón szkolarkha volt Oxoniumban, s Hobbes néven matrikulált. Ez hát, kilencedikül, fő-fő aggodalmad, hogy a demokrácia hátában folyvást az uralomnélküliség réme kísért? Hogy csupa héj, s akár a hagymának, igazi göbe-gumója s belső magva nincs? Mert így fejtetted le s dobáltad el héjánként, ha jól értettem, míg belőle semmi sem maradt, csupán a szaga... Hát olyan menthetetlen eset, s mentőötleteivel, jó tanácsaival segítségére sietni mindenki rest? Te is? TREBELLIIUS Mi tűrés-tagadás. Én is. És ez a tizedik tán a legnagyobb, ha viasztábládra odafér –

TREBONIUS Nehezen. De mi az, amit rajta inkább kétségbeejtőnek találsz, s ez nem világlik ki szavaidból: az-e, hogy tanácsaid nála süket fülekre találnak, vagy az, hogy tanácsadással előállni nála amilyen veszedelmes, olyan hiábavaló...?!

TREBELLIIUS A lelkembe láttál, mint eddig senki, szenátor úr; azzal, amit eddig viasztábládra karcoltál, feladhatnál mindfelséges urunknál, Carinus Caesarnál, és én nem érném meg a hajnalt

pedig már azt is vállalnám, a tanácsadás nagyon nagy kockázatát, mint aki tudja, hogy igencsak lincshangulatban van az az embergyűrű, amelynek elég szerencsétlen volt, hogy a közepére toppanjon, és ha tanácsa nincs inyükre, vagy nem válik be – megkövezik.

TREBONIUS S ez hát az ok, amiért a tanácsadástól tartózkodol?

TREBELLIIUS A megkövezéstől való félelem? Ó, nem. Tudom, már-már ezt is odavésnéd, tizenegyedikül, kétségbeesnivalóim listájára, de – ne tedd.

TREBONIUS Ha meg leküzdöd félelmedet, állj elő velem, halljuk.

TREBELLIIUS Félelmem leküzdhetetlen, s már mintha az első bezúzó kő élével keresgelné koponyámat: lehetetlen elfeledkezni róla, a tanácsadóra hogy mi vár; mégsem teszem –

TREBONIUS Inkább magadban tartod? Rágódni rajta? Magad emészteni jobb?

TREBELLIIUS Akárhogy szorongatsz, nem állok kötélnek. S nem is azért, mert alapaxióma, hogy a filozófia a tanácstalanság privilégiuma, s a filozófus szigorú életrendjéhez a döntés, a végső állásfoglalás felfüggesztése ugyanúgy hozzátartozik, mint a Jupiterpap életszentségéhez az, hogy vizeletét átlépnie nem szabad

hanem inkább azért, mert mivel filozófus és államművész nem egy malomban örölnék

és ezzel kivan a tucatja – tizenkettedikül: ez az én utolsó kétségbeesésem, melyben mazochista önkínzással még vájkálok is

részvétellel is vagyok a politikus iránt, melyre a dölyfös a legkevésbé sem tart igényt, részvétellel – mivel minden mozdulatát jó ideje gyanakvás és közundor kíséri; ugyanakkor restelkedve befogom orromat fuvallata első jelére, ha az arra járó Agg Ország-nagy, Bélbajos Nádor vagy Bájgúnár Pártvezér előreküldi penetráns pacsuliuillatát, mert én sem tudom kivonni magam az általános gyanakvás és közundor alól, mellyel övezni államférfit immáron divattá vált –

TREBONIUS S melyminő igaztalanul mégpedig! Babérkoszorú helyett!

TREBELLIIUS Jól mondod, Treboniusom, igaztalan és nem járja dolog; bár az én tapasztalatom szerint politikum mainapság aranyozott bronzkoszorúnál nem adja alább –

TREBONIUS Megilleti!

TREBELLIIUS Meg. De látván többszörös aranykoszorúját, s elkápráztatva, hogy mint roskadozik alatta, mondd meg magad: ugyan miféle tanáccsal szolgálhat ebben az általános lehetetlenülésben (mellyel eljátszvak a demokrácia belső erényei s becse is) –

szolgálhat-é egyáltalán akármilyen tanáccsal egy szürke gondolkozó a sugárküllőit ránk árasztó politikusnak/politológusnak: éppen azoknak, akiknek mesterségszerző teóriája azonos a mindenkori közbűntényesével: „a siker – igazol”...?! Vagy népszerűbben: „szemesnek áll a világ – vaknak az alamizsna”...?! Vagy gályarabok nyelvén, még népszerűbben: „hab lelkiismereted hótiszta – ha más viszi a balhét”?!

tudván – amint azt fejemre olvasni szíves voltál –, hogy az államalkotás, a Sztageiritával, a lehetőségek művészete, mely lehetőségek a mi esetünkben, a mindennapos összeomlás reggelén szűkre szabottak, és ismerve az államművész férfiú kora hajnali szent fohásztát („Mennydörgető Ég-Ura Jupiter, add, hogy lopóvá ne legyek!”), de a röpima az ajkáról (mint szemérl az álom) még el se röppent, bütykös lábacsükkét bolyhos papucsába még be se dugta, és már megvizsket a tenyere („ha én nem fogadom el, elfogadják más”) – megkörnyékezheted-é tanácsaiddal a magosban trónolót anélkül, hogy a szemében fogadatlan kauzistának, idétlen kajdácznak ne tűnj...?!

nem mondhatom el elégszer ezt a legkevésbé sem (értsd: nagyon is) ide tartozót: filozófus és politikus nem egy malomban örölnek.

TREBONIUS Jut eszembe. Annak idején rendcsináló légióinkban hire járt egy falu-öregjének, ez a barbár még nemző orgánumát, más szóval ivarszervét is fehérre meszelte – bizonyos Edmund Burke, ama britón, kit már emlegettünk volt; tőle való a mondás: *freedom and not servitude is the cure of anarchy; as religion, and not atheism, is the true remedy for superstition.*

TREBELLIVS Zúg a fülem a galamátytól. Forgatnád embernyelvre.

TREBONIUS Embernyelven: „A szabadság az orvossága az anarchiának és nem a szolgaság; valamiképp a babonának is, nem az ateizmus a remediuma, hanem a vallásos hit.”

TREBELLIVS Ládd-e, ládd. Így van ez, barbáréknál: mindent összezagynálak. Ha a babona „baj”, meg kell találni a remediumát

ha a Halhatatlanokba vetett hit használ, akkor a *hasznát* nézzed, és ne azt, hogy hitednek *hitelt adhatsz-e*

hogy a megváltó istenek az emberiségnek hátat fordítva s velük mit sem gondolva élnek világukat, kockáznak-szeretkeznek-zabálnak-dőzsölnek az Empyreum fölött?! A Tartaroszba Epikurosszal, mondta-nem mondta!

ilyen a barbár, ha a falu élére kerül: vezérkedik-fontoskodik; s inntova minden jó neki, ha a *Polisz* üdvét-javát szolgálja; ha bűnbakállítás, ha világuzásítás, ha mesterfortély, ha propaganda: az is jó. Ha religió, ha ideológia: az is jó

öreg mindegy, hogy igaz-e vagy sem, s egyáltalán, hogy van-e szikorkányi igazsághányada vagy annyi sincs. Ha egyszer *haszna* van, akkor *eszközü*l kínálkozik, s a politikus kapva kap rajta; rád bízom, hogy látókájában van a hiba, s azért lát így, avagy elméjében van valaminek ily torzító torziója: az ő szemében mindennek csupán *eszközértéke* van (s tán kapóra jön a hatalmi vetélkedésben) – belső becse, igazságértéke nincs: mellékes vagy érdektelen –

TREBONIUS Kezdem gondolatmenetedbe belegondolni magam, bár hogy a kétségbeesésbe kergessen, amiért úgy forog a világ, ahogy forog – ez a nyú, a tiéd, bármi ragályos, még nem esett belém –

TREBELLIVS Majd esik, s ragályomtól cudarul megszenvedsz te is, ha megforgatod magadban, amint következik. Magad is láthatod, a barbároknál hogy van s mint megyen; hogy a politikus fő gondja: a remedium

lehet az országos panacea bármi hamis, sőt talmiságában is párjaritkító, égbekiáltó

hazugság – mit sem számít, ha egyszer „orvosszernek” bizonyul, s a szer „használ”. Gonoszkodó percemben úgy is fogalmazhatnám, hogy a filozófus a javíthatatlan „fundamentalista” (mármint hogy az „igazságnak” csúfolt, mindenre magyarázattal szolgáló mestergondolat keresésében az); a politikus pedig –

TREBONIUS A politikus pedig – – –?!

TREBELLIVS A politikus pedig a látszatelvűség bajnoka, a célirányosság „fundamentalistája”. Életelve: „mindegy, hogy magunk vagy mások hazudta, ocsmányul meghazudott hazugság, ha egyszer igazságlátszata van, s igazolja *haszna*”

A rostrumra felhágó főrend magára teríti a rendületlenség aranypalástját, s úgy alakítja szerepét. Meggyőződése (melyek nincsenek) egytől egyig „rendíthetetlenek”: nem esik nehezére hinnie abban, ami célirányos és célravezető. (Most pillantást se pazarolj a hátul állók, a kliensek hadrendjeire – a hivatásos naivistákra, a jóhiszemű bávákra – ők a töltelék; a saroglya; a statisztéria) –

TREBONIUS És a filozófusnál? Mint van ez?!

TREBELLIVS Az államművésszel ellentétben a filozófus előtt valamely tannak/elvnek/eszmének/hiedelemvilágnak/„remediumnak” a *haszna* mit sem bizonyít *igaza* mellett (– ahogyan, megfordítva, *káros* volta sem szólhatna *igaza* ellen)

a gondolkozó az eszmék valóságosságát/igazsághányadát, arra való esélyeit kutatja, és lyukas fagarast sem ad gyógyító/boldogító/felemelő/andalító/bóditva álmosító virtusukért. Közrendészeti/közigazgatási/valláserkölcsi/világpolitikai szempontok szerint mérlegelt jó/rossz/üdvös/káros voltak kívül esik a filozófus érdeklődésének *végső* körén, s amilyen javíthatatlan „fundamentalista”, előtte nincs tan/elv/eszme/hiedelem/aranyozott Palladium, ami közkiméletet arrogálhatna magának olyan alapon, hogy apodiktikusan és axiomatikusan evidens – hogy kinyilatkoztatás vagy önkívületes élmény – hogy misztikus megézés avagy prófécia szentesítette, s ha nem Pallasz Athéné hullajtotta az égből, Aiolosz fuvolázta fülünkbe

– őelőtte mind e filozófián kívüli praerogativa áhitat övezte halmaza semmis és érvénytelen; argumentatív ereje nulla –

TREBONIUS S így hát, árnyékrajzában, mulatságosan hasonlít ahhoz a rabszolgához, aki lebzsel csupán alant az ergastulumban, s „munkájával” tartásának költségét a kópé heréje – még azt sem keresi meg... Ez a te filozófusod!

TREBELLIVS Az én filozófusom esete annál is roszzabb; s máris elítélheted látatlanba. Mít a Fórumon elsuttogni se mernék, ésde neked is csak nagy elbátortalanodva, loppal s lábujjhegyen merem idebiggyeszteni ismét, mint újfent igen lényeges ide nem tartozót –

TREBONIUS Loccsantok libatiót, boromból, az isteneknek; s immáron bátoran, rajta. Mondhatod.

TREBELLIVS Nos – – – hogy a filozófus fő gondja az államművészet átlós ellentettje; s ennyi az egész

ésde mintha ráadásul még kínos gonddal „haszon”-talanította volna műnemét, azért van az. Hogy ő, a maga műnemében, a haszontalanság oly szélsőséges esete, mely műnemben a hetedfélmilliárd emberjóság vásárcsigázó habókos bányáságai, hiedelemvilágának ókorkongató elkésettsége, néparadatának politikai öntőformái, elemi háborúzhathatékja s annak megakadályozására tett egynémely kontár kísérletek, hátkiigazításai, rakásra hamisított statisztikái, meghazudott színpompás néprajzi térképei, délibábos történetírása, nemzeti csinosodása nem szerepel.

TREBONIUS Hát akkor?! Mi az, ami szerepel: amaz „átlósan ellentett” diszciplína...?

TREBELLIIUS Amaz átellenes diszciplína: a létvizsgálódás. Az ontológia, amely a filozófia csúcdiszciplínája; minden egyéb ebből folyik aláfele

a létán, amely mint vizsgálódás haszontalannak oly haszontalan, mint kilátástalannak, eredményeiben amilyen kilátástalan, s ezért mihasznaságban még a te kidobni való rabszolgádon is túlesz, akivel példálództál

a létán, amelyben éppen az a Mysterium Magnum, hogy annál inkább nemesül/minősül annak és azzá, aminek és amivé lennie kell – mennél inkább elvonatkoztat az elmélődés minden más gondolkozást előzőnlő *emberközpontúságától*; lévén a lét – emberrel vagy ember nélkül, a Biósszal (vagy valami olyas proprioceptorral) gyéren bepettyezett multiverzumban – maga a multiverzum, azon siváran. A lét egésze.

TREBONIUS Hát – sivár egy diszciplína, amice, mondhatom. De hogyan értem: a megváltó istenek is mivelik, és van tuteláris Daimonionja az Olümposzon?

TREBELLIIUS Az Olümposzon nem is gyanítják, s mindez a hold feletti világban kezdődik, ez a diszciplína, a létegeész meg- és átvizsgálása – a tuteláris daimonionokon és a maguk férfiatlanításával, elevenen megnyízátásával, keresztre feszítettetésével szórakozó, az örökléte iddogálással-kockázással agyonütő isteneken és oda feleresztett félistentársaikon messze túl.

TREBONIUS De vajon egészséges-é ily végletekkel megerőltetnünk képzeletünket...?!?

TREBELLIIUS A létvizsgálódás nem kérdi, hogy egészségünkre káros-e: a megismerő imperativus ha egyszer előfarkaskodik, ölöszenvedéye már ilyen.

TREBONIUS Ám ha ily végére járó a végéremehetetlennek, nem lekoppanása is egyúttal a végeken, s így neked is: nem vége-é a filozófiának?

TREBELLIIUS Ne félj te attól, amíg elménken az episztemikus imperativus ennyire elúrhodik. Egyfajta vágyőrület, mely pusztá rámondásra nem szűnik, s annak vége sehol –

TREBONIUS Amolyan bűn borongó őrjöngés, a Meleagroszé amilyen lehetett...?!?

TREBELLIIUS Olyan. Amikor házába bevette s befalaztatta magát; ám e vadkanvadászaton a Győztesnek is csak meghalni lehet –

TREBONIUS Akkor amolyan magatépő őrjöngés, amilyen Bacchus Urunké volt...?!?

TREBELLIIUS Vágyőrület, melynek azonban martaléka amolyan csendes bolond elnézi magát és társait, hústestükkel azon meztlen ázni a Thermák vizében

szárakozva s múmiaformán fülíg burkolódzva elhever a tepidáriumban s ott is, az eleven *sarxban* befele hallgatózva: ott is. Mi egyéb sem jut eszébe, mint ez a Beavattatás, melynek hogy barlangját s gőzében megülő püthonisszáját hogy hol keresse – nem tudni

elsősorban a lét a maga egészében: annak a rögeszméje foglalkoztatja a gondolkozót – s akkor ugyan mi „pozitívát” is mondhatna az államművésznek, akinek a fő gondja az elmérgesedett/túlnépesedett bolygó politikai öntőformákkal való elárasztása/szerencsétetése – e robbanásig telített Földön, amelyen hovatovább a talpalatnyi föld és a rajta való tartózkodási engedély is oly megfizethetetlen fényűzés lesz, hogy csak a Caesar, a Maecenas-félék meg a Gargilianus-sütetű, rabszolgapiaci hajcsár-milliomosok tudják megfizetni, s a közemberek/szabadosok/lovagok légióit kirajzásra fogja kényszeríteni, hogy elfoglalják azt is, amit eddig még sem a Parthus, sem a Perza nem kolonizált: a hold feletti világot.

TREBONIUS Visszavonulnál a közügyektől? Megpendítetted szándékodat a Szenátusban? Bírod a Caesar engedelmet? Cserbenhagynád a Respublicát?

TREBELLIIUS Cserbenhagyni? A fuldoklót, mielőtt még vízhulla lesz, s akkor már nincs

rajta kit kimenteni...? Van nekem egy kliensem, magunkhoz édesgettük, s az a ritka germán, aki Róma-hű –

TREBONIUS Beházásodott? Családi háttere...?

TREBELLIVS Barbár, családostul; de mint minden germán, bolondul a muzsikáért, s magánzenekarát napestig szólaltatja. Ez a törzsfő mondta volt nekem, s most ő motoszkál az eszemben, amilyen teuton harakolással törte a latint, ahogy mind mondja-mondja:

„a baj a demokráciával az, hogy ne is mondjam: gyakorlatilag igazában csak akkor válék lehetségessé, amikor már majdszinte *főlösleges*. Jőszerével. Akkor és csakis akkor. Amikor már mindenki ír és olvas az Erdőn, tusculanumában könyvtárát két capsarius rendezgeti, viszonylag jómódú és jóllakott, senkinek nem irigye, urbánus, civilizált, előzékeny, türelmes... Amikor csiszoltas-összeszokott és nyájasra szelidített *predator-speciesünk* társadalmi összjátéka oly kifogástalan, mint egy évszázados múltra visszatekintő gothun vagy bajjuvár Filharmonikus Hangversenyzenekar. Annak karmester se kell, hogy beintés nélkül mesterien interpretálja Bach János Sebestyén bármelyik brandenburgi versenyművét... De szenátor úr! Mikor írt Bach János Sebestyén versenyművet öregerdőn kőborjáró, nyálcsurrantva rohángáló, foga fehérje mutogató, nekivadult éhes farkasokra...?!”

– így az én germánom; barbár létére is amilyen eszéyes – szava megragadt emlékezetemben. Igen, visszavonulok a közügyektől, Treboniusom, de ne terjeszd. A Szenátusban észre sem veszik eltűnésemet, s ami meg Carinusunkat illeti, a felséges Caesart csak a játékok rendezése érdekli, de légy nyugodt, a Circus Maximusban páholyom üresen nem marad.

TREBONIUS Addig, amíg az Urbsban mórálsz, és házad nyitva áll barátaid előtt: jól tudod, becüllek s igen szeretlek, de féltlek is. Mert arra csak nem gondolsz, hogy visszavonulj birtokaidra, Trebelliusom, ugye nem...?!

TREBELLIVS Tudom, számíthatok rád; s maradok Rómában, bármily kockázatos.

TREBONIUS Kockázatos? Ha visszavonultál a közügyektől?!

TREBELLIVS S ez ráadás viasztábládra, tizenharmadikul; felvésheted. Azon való megbúsulásom és kétségbeesésem ez, hogy a mondottak ellenére sem kerülhetem el a felölösségre vonást

megládd, a „számonkérészék” jobbról is, balról is még számon kérheti rajtam, miért nem álltam elő államtervrajzzal, utópiákkal, de legalábbis gyakorlati javaslatokkal, hogy mint rójuk egybe s barkácsoljunk olyan államot, amely ezt a gonoszmívelésre hajlamosított főemlöst kordában tartja, és megállítja ezt a zülledelemrohanást a felé a „természeti állapot” felé, amelyről, tőled tudom, a te tetovált fenékű britónod mondta volt – hogy annak borulatában nincs „se művészet, se irodalom; se társadalom; s ami a legrosszabb, ki-ki váltig retteghet az erőszakos halál veszedelmétől; maga az emberélet pedig magányos, nyomorult, cudar, baromhoz illő és rövid”. Tudod is tán, a neve itt van a nyelvem hegyén –

TREBONIUS Hobbes Oxoniensis, csak ő lehetett, ez az eszéyes barbár, ki már akkor leírta, amikor törzsének még ábécéje se volt: *no arts: no letters: no society: and which is worst of all, continual fear and danger of violent death: and the life of man, solitary, poor, nasty, brutish and short.*

TREBELLIVS De hogy már vissza ne éljek barátságoddal, ha már türelmeddel visszaéltem: mert ezzel a kör bezárul, ezzel a tizenharmadikkal, s ez az én utolsó kétségbeesnivalóm, minekelőtte a hóhérnak átadnátok, hogy vonócsáklyáját az állam alatt áll-

kapcsomba jól elakasztva, levonszoljon a Hullák Lépcsején, és a Gemmóniák kilépőkövéről a Tiberisbe behajtsion –

TREBONIUS ...utolsó kétségbeesnivalód?

TREBELLIVS Hogy amaz Országnagyoknak-Princepszeknek, Potentátoknak-Politikusoknak, akik elfogatásom helyén, azonnali *in situ* megkövezésemet követelik főbenjáró mulasztásaimért (hogy a munkát – helyettük – nem végeztem el), a Helyes és Jó Alladalom Tervének és Alakzatának uchronisztikus és utópisztikus ötletvázlata nem sok – annyival sem szolgálhatok

s ebbéli tudatlanságom az én epitáfiumom.

TREBONIUS Megállj, barátom, s te csak ne temetkezzél-halatkozzál ily sebes szerrel, most enyém a szó. Nem vigasztalni akarlak, sülj meg tulajdon rostélyodon, földögélj levedben, s gebedj bele, ha már nagyon – és amibe csak akarod

s ha tán esztendőkön át létet reggeliztél-vacsoráztál, hogy már annak a grabancos ontológiának a nekipendült bendője vagy, akkor is: tudok én pávatollat, amellyel garatodat megcsiklándva, a hánytató cubiculumban majd előkröndözöd –

TREBELLIVS Családi sírboltom feltátongott, és én tövében ülök. Mi végre tenném?

TREBONIUS Bolond, az vagy, de csendes és nem akkora, hogy bíráid enyhe ítélete ellen tiltakozzál. Bolondságodban marasztalnak el: lebecsülöd, amit a sorok között *ad spectatores* a sokadalomnak mondtál, és lebecsülöd szenátortársaidat – mintha az államiságról mondott vitriolos epigrammaidat e vájtfülüek nem kapták volna el

légy elkészülve a legrosszabbra – ami a felmentő ítélet: azokért a szolgálatokért, amelyeket a Hazának tettél és tenni fogsz.

TREBELLIVS Én, szolgálatokat, a Hazának: mikor, mivel...?

TREBONIUS Azzal, hogy tizenháromszor kétségbeestél az államművészet Kharüdiszein és Szkülláin, amelyeken kétségbeesni, egyébiránt, minden római választópolgárnak hazafiúi kutyakötelessége

a tanulságokért, amelyeket megbúsulásaid keserű megtapasztalásából az államművészet levonhat

a műhelyekben elleshető fortélyokért, amelyek az eszményi *Polisz* megtervezéséhez nélkülözhetetlenek

hátralépést. Arányérzékét. Léptékismeretet

a vakvájatok eldugítását, a hamis kiindulások kerülését

– hogy százszemű Argosz módjára figyeljék, törvényalkotásuknak mi fonákjára fordított következménye lehet egy kurtácska emberöltővel utánuk: hogyan ne játszhas-sák ki a mindig lesben álló, minden hájjal megkent paraziták a törvényt, s ne bújhas-sanak át a benne felejtett rókalyukon, mely „hézagra” a szenátorok álmukban sem gondoltak –

TREBELLIVS Erre nem is gondoltam –

TREBONIUS De! De! Mindvégig erre gondoltál, csak magadnak sem merted bevallani: de kétségbeejtő-komor ábrázatoddal figyelmeztetted, merre haladjon a továbbgondolko-zás

– ezt és még mi mindent nem! Igen sokat tanulhat országnagy és főrend scripto-riumokban, ahol aporiáidat rabodnak tollba mondog –

TREBELLIVS Bámullak, Treboniusom. Nemcsak vitorláimat – a szelet is megfordítod vitorláimban. Hát még mit nem tanulhat a Fórumon forgó közelő férfiú tőlem...?!

TREBONIUS Ami kell, ha a tífzelől fenyegető diktatúra rád tör

a keménységénél is kíméletlenebb hajthatatlanságot római módra: hogy ne tegyenek egyenlőségjelet libertáriánizmus és szibaritizmus közé

hogy ne engedjenek a „népszerű” kontraszelekció csábításának, a demagóg érzélgősség, a nép kegye kereső jókódás szirupos érveinek hatására

hogy tanuljanak „embertelenséget” ott, ahol az „emberiesség” a szemforgató nyereszkedés odeoni maszkja csupán

– kegyetlenséget a törvény előtti egyenlőség jegyében; szőrével gyógyító kutyamarást a maffia félelmetes ostromgyűrűjének letörésére, amikor már azzal fenyeget, hogy maga alá gyűri/befonja/beszervezi a Köztársaságot

mondjam-e? Hogy ott, ahol permanens ebzárlatot hirdetnek a racionalizmusra – TREBELLIIUS Ezer szerencse, hogy szolgál rabember még egy sem ténfergett haza, s így közülük szavaidat nem hallhatja senki. Mondjad-mondjad!

TREBONIUS Ahol permanens ebzárlatot hirdetnek a racionalizmusra – hogy még pórázon sem mutatkozhat: ott a neoobskurantizmusok, az Ízisz/Mithrasz/Attisz/Kübelé és mindenféle más egyéb, trák, gebreus/galileus és perzsa szubkultúrák megrendszabályozását; temetkezési egyletek/rabszolga-konfraternitások/egyházak-szekták *sodalitásai* felé áramló titkos állami pénzalapok/adóátutalások letiltását

a törvényhozásból az ún. jogász-pszichológusok kirekesztését és az odaszemtelenkedő izgágák kikorbácsolását: rájuk szabadítani a lictorokat

a büntetőjogi felelősség korhatárának a leszállítását a legfiatalabb gonoszmivelő életkoráig; az ún. „kiskorúak/fiatalkorúak” bűnüldözési „mentelmi jogának” megszüntetését, a kiskorúság-nagykorúság fogalmi ellenpárjának kiebrudalását a jurisprudentiából

az áldozatok, ill. kárvallottak törvény szavatolta védelmi felkarolását, a kártevők-re/útonállókra/rablóharamiákra a teljes felelősség elvének kiterjesztését. NB.: az eleven élet és a legyilkolt/hullává nyomorított/elveszített élet oly két különemű menyenyiség, amelyet közös nevezőre nem hozhat sem a rajta megeső szív, sem a rápazarolt könyörület. A *carcerben/captivitásban* letöltötgetett élet nem fizetség a legyilkolt életért, hanem lebecsülése az élet értékének, meggyalázása az élet szentségének. E visszatetsző, nyálas-érzelgős engedékenységgel, ez álságos „lakolással” szemben Iustitia mérlege csak akkor billen egyenesre, ha a gyilkos – maga életével fizet –

TREBELLIIUS Megállj, jó Treboniusom! Minden közelő fél szemét rajta tartja a rá voksolókon, s ha honatyák ilyeneket hirdetnének, szétrebbennének rostrumodtól: megriasztanának mindeneket!... Nem volna helyesebb/tüdvösebb/célravezetőbb, ha mind ezt titokban tartanánk és megalakítanánk a *Jók Maffiáját*...?!

TREBONIUS Ládd, ezen is lemérheted, barátom, mennyire megrendítettél kétségbeesnivalóid listájával, s mely igen magad mellé állítottál. S ha arra gondolok, már-már rám jó a bőjtölhetnék, s mindjárt elkérencselem borostyán rózsafüzéred pártját – – TREBELLIIUS Ha mire gondolsz...?!

TREBONIUS Arra a lekezelő fölényre – arra a pöffeszkedő beképzeltségre, amellyel és ahogyan itt a mi féltekénk félcivilizált demokratái más kultúrkörök értékrendjét kezelik. És hogyan?! Gombnyomásra uniszónó, az egész agyoncsépelet sablonfrazeológia mozgósításával, ama hitvány, leszerepelt haladásillúzió jegyében... Márpedig a dőlyfösködés csak lejáratja a demokrácia eszményét, a szellem tőzsdéjén szakadatlanul esik az árfolyama –

s ezen hogyan próbálnak segíteni?! Hogy jancsibankó-milliókkal, a hollywoodi szupergiccek „aranyfedezetéből” – megtámogatják

de csak a barátaimtól szabadítsatok meg, ti megváltó istenek, az ellenségeimmel elbánok magam is. Mert ahogyan az évtizedek folyamán Hollywood – a Csillagos-Csíkos Lobogónak a fejére nőtt, ma már abból is tudhatjuk-láthatjuk: háborúit a tengerentúli Szuper Légiók Hadigépezete csupán a filmen nyeri, a valóságban nem. (Igaz, a filmen spektákuláris-könnyfacsaró-nagyszerűen.) A valóságban? Bukdácsol. Jó, ha ép bőrrel menekül, s Lobogóját, a Csillagos-Csíkosost nem tapossák a sárba vagy égetik el. Szerencsére nincs mitől tartania, pürrhoszi győzedelmeit „elsöprő diadalnak” fogja megfilmesíteni Hollywood – a Tengerentúl már ebben a „virtuális valóságban” él – TREBELLIIUS S hát az miféle?

TREBONIUS Atyáink idejében a struccnak ott volt a homok. Mainapság a fejét a strucc is a „virtuális valóságba” dugja. S mialatt a demokrácia vigécei távoli, idegen kultúrkörökben portékájukkal házalnak, rájuk zuhognak a „vevők” legváratlanabb kérdései, s ők falnak vetett háttal a sarokba szorulnak

mit válaszoljanak azoknak a tömegeknek, amelyeknek első dolga, hogy a szavazóurnákon keresztül személyes döntési jogukról lemondjanak és a „népakaratot” abszolút többséggel valamely parancsuralmi pártra/királyra/pontifex maximusra ruházzák valamiképp a tele moslékosvályúhoz rőfögve tolongó disznókonda – úgy áhítóznak a rőfögve tolongó embercsordák a trón/a király/a királyság után. Barbár törzsek „nagyfejedelem”-nosztalgija... Ezen is lemérheted, mennyire a barbárság irányába fordul a földkerekség Delejes Tengelye; kétségbeesnivalóid között felemlítetted magad is, s mi tagadás, zsákutcának ez akkora, mint a csillagjártások szavajárása szerint a Fekete Lyuk –

TREBELLIIUS Türrannoszbehívókra? Parancsuralmi pártokra? Kire gondolsz?!

TREBONIUS A fundamentalistákra, ahányra csak ebben az elbarbárosodó világban szabadgál. Az iszlám, a hebreus/galileus, a szélbal/széljobboldal fundamentalistái váltig ott settenkednek az oldalszínpad szofittái közt, s csak a Respublica kedvező történelmi balfogására várnak, hogy törzsi szekercéikkel, népi szurkáikkal előrohanjanak

megengedhető-e, hogy így működjék a demokrácia? Vagy maradjunk szegényben vele, míg amazok ránk ripakodnak: „miféle népuralom az, amelyben ehhez az urnákon keresztül a népnek nincs joga?!”

TREBELLIIUS Túlteszel rajtam s túllicitálsz a kétségbeesésben, Treboniusom. Gyanakvóvá teszel. Alakoskodsz. Csúfondaréság minden szavad.

TREBONIUS Úgy hangzik, megengedem; pedig csupán sorra veszem a te praemissáidat, s levonom belőlük a conclusiót. Te látnoki látással megvert Vak Teiresziasz, te jobban látod; de csak mert se Jupitertől nem kaptam jóstehetséget, se Juno meg nem vakított, azért közönséges szemmel még én is látok egyet-mást

hogy ugyanabban a mértékben, ahogyan a demokrácia (1) önkíarusító, (2) korrupt, (3) kétféle mértékkel mérő, (4) képmutatónak, (5) drogosokkal/haramiákkal fertőzöttnek, (6) a lerobbant közbiztonság ámokfutó statisztikáival elámitottnak, (7) a világ és saját maga bajai ellen harcképtelennek, (8) határozatképtelennek, (9) megfutamodónak, (10) zavarodott magatehetetlennek bizonyul – abban a mértékben veszíti delejét és varázsát a „demokrácia *per se*”, mint Politeia, mint „Eszmény a Magasban” és mint délibábkergetés a pártok küzdelmében. S ugyanakkor – látnoki-vakon ezt is láthatod: fárosza a világtengerek horizontján meg-meghunyorog és kialszik

jól mondod, Trebelliusom, félő, még kiderül róla, hogy igazában nem az a bizonyos „legkisebb szükséges rossz” az összes lehetséges zülledelemvilágok közül; hanem csupán az uralmi *hiatus*, egyfajta hiányszakasz két zsarnokság között, mely a megelőző eltakarodása után a rá következőnek szálláscsinálója csupán –

TREBELLIVS Így, így, így van, ahogy mondd! S ha elmélődéseimben idáig jutok, a Tiberist tudnám telesírni könnyeimmel. Annak a rémületes belátása környékez, hogy a diktatúra a nemzethordába verődő Ragadozó Emberjóság természetes állapota. Így, így, így van, ahogy mondd!

TREBONIUS *(a házigazda heverőszékéhez lép, és megrázza vállánál)*

Ó, dehogyis van: nem így van, barátom; s vajha felhagynál latinhoz oly igen nem illő nyarvákolással

beugrattalak: alakoskodtam, megjátszottam, hogy túlteszek rajtad a kétségbeesésben, és patriciuskorszorúmat a földhöz csapom

nem így van, Trebellius, nem is volt, és rajtunk áll, hogy soha ne is legyen így –

TREBELLIVS Rajtunk áll...?

TREBONIUS Ha így volna, és vezérelitünk a maga magatehetetlenségét a rendszernek tulajdonítaná, akkor két szék közt a pad alá esnénk, és ott is maradnánk megtaposnivalónak, két szék közt a pad alatt.

TREBELLIVS Már elárulni készülnél? Feladni?! Trebonius Glabro! Nem hiszek a füllemnek. Így csak az beszél, aki kész elárulni fegyvertársát és barátját –

TREBONIUS Nem árullak el, és a barátom vagy, de fegyvertársa nem lehetsz senkinek: te, aki elhajítod a fegyvert! Te, aki fegyvertelenül nyomorultabb vagy, mint a secutornak kedvére, Caesarnak kényére magamegadó retarius

Respublicánk oszlopa te, kilágyulóban-rogyadozóban!

Minden uralomnak gyeplője is van, s ne a gyeplőt okold, ha a lovak között találsz, ahová hajítottad, s ne lovaidra kend, ha nyakló nélkül szaladnak az uralomnélküliségbe, mely a setét Orcus fenekéről, Népmentő Szótérnak előhívja kedvencét, a Türranoszt –

TREBELLIVS Nem értlek. Eddig úgy véltem, osztod nézeteimet, s most meg ellenem fordulsz. Mondd meg, ha tudod: mitévők legyünk?

TREBONIUS Osztom én, nagyon is hogy osztom, szenátor úr, és nézeteiden kétségbeesni meg nem szűnök. De nem a sarva közt keresem a tőgyét, s nem tőgyénél fogom, hogy megragadjam

megvigyázd, hogy kikkel szövetkezel s közülük akit elfogadsz, hogy elég előkelő s arra való magas rangú-e, túsznak. Barbárokkal soha – azoknak nem mézesmadzag a demokrácia –

TREBELLIVS Mi mással csábíthatod, ha nem annak a mézesmadzagját húzod el a szájuk előtt? Mi hát a demokrácia?!

TREBONIUS Semmi esetre sem az a hasonszerrel kisikló titok, melyről hieréusa azt mondja: „ha nem kérdecs, tudom, ha kérdecs, nem tudom”

őrállás annak a vártáján, vasingben és teknőctegumentum alatt, nehogy amíg felkérded, „mi hát a demokrácia?” – hátba szúrjon a kalandorivadék, akinek kisebb gondja is nagyobb, mint hogy mi a demokrácia

a demokrácia a nemes alku, a megalkuvásban való nemes megállapodás iskolája! akadémiája! Márpedig az iskolázatlanok az iskolát, a barbárok az akadémiát, a fundamentalisták a kompromisszumokat nem szenvedhetik

a civilizáció hártvavékony filmje, a latin kendőzés látszata alatt is lehet barbár a barbár – a szíve mélyén. S mennyel barbárabb a nép, annál inkább vágyik és annál alkalmasabb a diktatúrára

fundamentalistákra, barbárookra, írni-olvasni nem tudó hordákra, roxolánokra/szarmátokra/gothunokra/szkítákra demokráciát nem lehet sem alapítani, sem rákényszeríteni

az ilyenek sem azt a keserű élcet nem méltányolják, hogy a demokrácia az összes gyalázatos rossz közül rossznan a legkevésbé gyalázatos, sem azt nem érik fel ésszel, hogy emberjóság szolga rabjának lenni még mindig hozzá méltóbb nyomorú praedicamentum, mint valamely istenség rabszolgalégióinak vaksiket veremjáratain tengődni – ott, ahonnan az istenség áldozár papjai a hekatombánakvalót szedik

– bezzeg *ezt*, az elmét kerékbe törő, a kényszert a végletekig fokozó, s eme legfékeltenebb fajtáját a zsarnokságnak: a theokráciát szíves örömet magára veszi a Barbár!

Két alapaxiómát kötnék a lelkedre, szenátor úr, hogy előemeljelek a kétségbeesés kútjából, melynek vedrében ülsz – hogy ráeszmélj kivetkőzhetetlen demokrata voltodra, s megvigyázd, hogy két szék közt a pad alatt agyon ne tapossanak – TREBELLIVS Elszakadt a szál, Orkusz és Orontész! S ímhol, amit szemrevaló nabateánus rableányomtól kaptam, akim volt nekem: borostyán rózsafüzérem szertegurult – oda... Kétségbeesnivalóim apadóban ugyan nincsenek, de éhem visszatérőben, s már fontolóra venném, hogy felhagyok a bójttal. Vajon hova-merre gurult?

TREBONIVS Két alapaxióma... Majd felszedeted, ha megjönnek. Gyermek vagy –

TREBELLIVS Két alapaxióma, monddod? S mi végre?

TREBONIVS Hogy melyet rózsafüzérek mondanak a Vörhenyes Kő Városában, Petrában: borostyángömböceidet miként – a Respublica gyepőlőit el ne ejtsd.

TREBELLIVS Gúnyolódol. No jó... Első axiómád?

TREBONIVS Az imént amiről szólottam volt volna, de neked szemrevaló nabateánus rableányokon jár az eszed. A theokrácia!...

TREBELLIVS A theokrácia...?!

TREBONIVS A főhatalomról szóló oly Adománylevél-hamisítás, amelynek Aláírója sehol, hamisítója mindenhol

vélnéd, a Kard és a Jámboország szép összefogása. A kard élén hitet, hitért, megtérnek, életet kínál. A Karddal Térítő – – a theokrácia. Ha megigéz – véged.

TREBELLIVS Nemigen találkozol vele Rómában. Olyannak írod le, miként a három Gorgont, kiknek tekintetétől még a halhatatlanok is összeressenek; vagy a Cocatrixet miként, kinek tarajos árnyékáról jó tudni, hogy a rálépő szörnyethal... Bevizelő gyereknek nézel? Nem vagyok ijedős.

TREBONIVS Róma pajzsa mögött? Nincs mit félned; s addig jó neked. De tudnod kell, mit forral a falak alatt ólálkodó, ki ellen a Cunctator, Fabius Maximus védekező oldalmozgása – csatavesztés. Tudnod, hogy a theokrácia (a) a legembertelenebb, (b) a legalantasabb, (c) a legfelelőtlenebb, (d) a legkivált baromhoz illő államforma

TREBELLIVS S Pontifexük? Miféle?!

TREBONIVS A bomlatag szóözön, mit széllal kerepelő sivatagi sátraikban bogoznak-kártolnak-fésülnek, bámulatatos hajéket eredményez, s e parókákat boltozatos biliárdgolyó-koponyákra rakják; de káprázatos elmeszüleményeik semmirekellő ürügyek a papuralom besulykolására, s mondókáik világgá gajdolása imatornyaikról csupán az istenrabszolga-sereglet jámbor közérzetét szolgálja –

TREBELLIVS Hogyan szól...?

TREBONIVS A Kikajátó náluk szent ember; ezerével is csak ezt az egyet tudja: „magamegbecsülőnek nem lesz bántódása...!”

TREBELLIVS Tetszik nekem ez a te theokráciád. S hányféle van?

TREBONIVS Vallása válogatja. Emez a kőbálványt szenteli be, amelyet isteneként imád, amaz a házat szenteli be, amelyben istene lakozik. S jóllehet Igazukat szorongatva szűnős-szűnhetetlen ócsárolják egymást, ez amazi bálványimádónak, az emezt pogány-

nak, kutyahitűnek mondja emez – körülméletlennek amaz a másikat, egyőjük se jobb a Deákné vásznánál

tapasztalhattad elégszer, s ha igaz, hogy ez isteni szózat alányilatkoztatta, ún. „kinyilvánított” hitvallásoknak egytől egyig valamiféle theokrácia tekereg a beleiben, akkor az ilyes fantazmáknak a pártpolitikával való frigyre lépése csak szörnyszülöttet tökélhet: ha megellik – fővesztés terhe mellett magad is istenuralomnak mondod a papok istentelen uralmát

kardoddal felővezve figyeld, s kézzel a markolatán

mert mimelje bár mégoly meggyőzően a toleranciát, az effajta tömjénfüstölő tömörülésekben meg se járod, és amaz Égi Postán Csak Nekik Leküldött („Kinyilvánított”) szöözön theokratikus zsarnokuralmi mániája minduntalan a felszínre vergődik. Emlékezz a szavamra: e pártoknak a főhatalmat rájuk ruházó Adománylevele hamisítás, amelynek Aláírója sehol, hamisítója mindenhol! E pártok a mindenki más üdvösségének a jobban tudói; mely téveszméjük halált hozó, gyógyíthatatlan

ezért kell a Respublicát hóhéri szigorral elválasztani és elszigetelni a vallástól; és pedig *minden* vallástól, akár Annak képére faragott, isteneformázó követ szentel istenne, akár Házát szenteli köve nélkül (s ilyenkor a Ház a bálvány)

– elválasztani államunkat! Kivált az olyan egyháztól, amelynek teológiai beleiben az ún. istenuralom ürügye tekereg. Ez az egyik alapaxióma – s ez csak a kisebbik, és ez sem elég –

TREBELLIIUS Csak azt ne mondd, jó Treboniusom, hogy tizenhárom kétségbeesnivalómtól tizenhárom alapaxióma árán kell szabadulnom!... Mi hát a másik?

TREBONIUS Lelked megacélozása római módra. E virtusodból ne engedj. Szeress, ha éppen szeretned kell; de szereteted ne legyen megbocsátó, hanem kegyetlen, akár a tábori felcseré, ha amputálni kényszerül.

TREBELLIIUS Egeret szülő hegynek nézlek. Mondd tovább.

TREBONIUS Orvoskézségedben csontvágó fűrészed is legyen.

TREBELLIIUS Beszélj világosabban.

TREBONIUS A demokrácia fegyveres erejének azonnal, erélyesen kell fellépnie minden olyan bandába verődő gyűlevész néppel szemben, amely a szabadság tényére tör –

TREBELLIIUS A szabadság ténye...?! De mi a szabadság ténye?

TREBONIUS Hogy te kéjtelmesen elhentesz kedvenc lectisterniumodon, és én szembebeveredhetem veled. Hogy az gondolódhat benned, ami épp gondolódik; hogy felserkenvén, arra mégy, nem mégy, amerre járókádnak eszébe jut; s hogy a Fórumon azzal elegyedsz, nem elegyedsz szóba, akivel beszélőkédnek eszébe jut: ez *is*. Ez és még sok egyéb –

TREBELLIIUS Tartok tőle, hogy a hangsúly e „sok egyében” van; alig hevertük ki a szikuliai rabszolgázadást, s mi szégyenletes áron!... Fölöttébb veszedelmes tanokat hirdetsz, Treboniusom –

TREBONIUS S kétségbeesni közállapotainkon nem veszedelmes, ha a Caesar fülébe jut?! Ne vágjunk elébe a veszedelmes tanoknak, de magad is tudod, mint kísértették ilyes és hasonló gondolatok a Sztageiritát – hogy mint leszen valamikor a szikuliai és minden rabszolgázadás gondolata a múlté – POLITIKÁJÁNAK Első Könyvében, ahol Arisztotelész magánjáró ásókról-kapákról ábrándozik: elképzelhetni, hogy valaha a felvigyázóknak alárendeltekre, a rabtartó gazdáknak rabszolgákra (eleven számszámokra) nem leszen szüksége. Ha feltételezzük, hogy –

...lesz olyan szerszám, amely a dolgát magától végzi, akár parancsra, akár más he-

lyett maga értelmével gondolkodva, Daidalosz (magamozgó) szobrai, avagy Héphaisztosz beguruló triposzai miként, amint maga a Költő (Homérosz) mondja:

„... (az ezürtlábú Thetisz elment Héphaisztosznak csillagos és örök ércházába, mely égilakók közt fénylett, s melyet a Sántító maga épített volt. Őt a fuvók mellett izzadva találta, amint épp sürgött: húsz háromlábast készítve a tűznél, hogy palotájának fala mellett rakja ki sorban).
Aztán mindje alá aranyos kereket helyezett el, hogy gyűlésbe gurulhasson valamennyi magától”*

TREBELLIUS Kétségbeesésem rémüldözésre változik. Vérlázító beszédek –

TREBONIUS Csak a Költőt idézem, a Sztageirita után! –

TREBELLIUS Szűnj meg!

TREBONIUS S most meg mitől rémüldözöl? Magamozgó szobroktól, triposzoktól?!

TREBELLIUS Mit értsek azon, hogy „rabszolgák nincsenek”? Rabjaim nélküli nincstelenségre akarsz kárhozatni?!

TREBONIUS Miről beszélünk? A szabadság tényéről. Nem arról beszélünk...?!

TREBELLIUS A te szabadságod, amelyről te beszélsz, oly gigászi, hogy több ez a szabadság tényénél –

TREBONIUS Gigászi! *Le mot juste*: ráleltél a szóra. A teljes szabadság mindig gigászi, s őrzője is gigászi kell hogy legyen!

TREBELLIUS Már nem is azon ütközöm meg – a szenvedelmes szavakon, amelyekkel dobálódzol. Hanem a modusán: ahogy belevetettél. Mert annyi szent, hogy nem fokról fokra jutottunk idáig, hanem belepottyantunk

a szabadság – verem. Hogyan lehetséges? Besötétedésig beszéldegéltünk róla, s a kulcsszó csak most először hangzik el –

TREBONIUS A kulcsszó: jól mondod. A szabadság ténye mindenekelőtt és fölött

a teljes szabadság adta szertelen lehetőségeket a demokratikus rend letörésére-el-tiprására felhasználó minden megmozdulást. Csirájában. Kiméletlenül.

Akár kalózkodok, akár kalandorok; akár borotvált fejűek, akár fundamentalisták; akár az oligarchia, akár a dinasztia, akár az arisztoszok, akár a rá áhító Peiszisztratoszok, akár perzsa kegyencek, és legyenek bár maguk a Sztümphalosz Rézcsőrű Rondái a diktatúrával próbálkozók. Elfojtani –

TREBELLIUS Polgárháborúval? Hol vannak néked felesküvő olyan légiók, kik elégedetlenek az uralommal, s menten martalócnak ne állnának? Hadmenet nélkül, varázsolással? Hogyan képzeled?

TREBONIUS A szabadság teljességének legyen hozzá méltó Gigász-Őrzője. Olyanja, amilyen Krétának volt: Talósz, a Vörösréz Óriás (merthogy a magamozgó harcos robot is meglesz nekünk – Arisztotelésztől tudom) –

TREBELLIUS Van-e, lehet-e ilyen éber figyelő – eleven ember?

TREBONIUS Elevennek eleven, de nem ember! Istenek kimunkálta robot

olyan Őrzője legyen a szabadságnak, *Khalkeiosz Trigigász* Krétának volt miként s

* Devecseri Gábor átköltésében. (NB.: Arisztotelész a zárójelbe tett sorokat nem, csupán a kurzivált sorokat idézi.)

már akár Sántító Vulcanus kovácsolta ki légyen üllőjén, palotaműhelyében, avagy Khioszi Oinopoion volt légyen a nemzője – öreg mindegy

egyetlen verőér lüktetett benne üstökétől lábikrájáig, holott rézarany dugó tömesztele el – s hogy a vére el ne folyjon, e dugaszra jobban kell ügyelnünk, mint a szemünk világára

Khalkeiosz volt e hadra kelt robot, ki napjában háromszor futotta körül a szigetbirodalom partjait, minden öbléiglen, párviadalra készen. Ha kalózgálya közelített, elővette sziklahajtó tudományát, s vörösréz parittyája mérföldekre hordott. Ha meg a kalandor Zsarnok fajzatának sikerült a háta mögött partot érnie, Talósz nagy tűzbe ugrott, s abban addig hempergett, míglen lángadozása ércestetét fehérizzásig fel nem hevítette. Akkor tűzéből előugorván, nekilendült, utolérte a bandát, s magához rántva s egyenként megölelve, vörösen izzó ércestéhez szoritotta. Mire megfulladtak volna – odasültek, és nyerítvést rivákoló röhécseléssel ismerték meg saját pecsenyeszagukban a kint és a halált

ilyen őrzőjére kell hogy szert tegyünk a szabadságnak, ki parancsra se vár, mivel magamozgó, s mert gigásztekinettel feszülten figyelni partjainkat, és rajtuk napjában háromszor körülszalad.

TREBELLIVS És hol veszünk ilyen Őrzőt?

TREBONIVS Te magad kell hogy légy ilyen Őrzője a szabadságnak: ilyen magamozgó hadra kelt robot! A *Trigigász* Talósz hogy te légy!

te, ki a haza Atyjának felesküdtél, kapiskálad-e már, szenátor úr?! Hogy a demokrácia igenis adhat olyan formát az államnak, amely államforma ingyen sem a közjáték két diktatúra közt! Sem nem a túlokosok játszó palaisztrája – akiknek az istenek (a mi elvesztésünkre) eszüket veszik! Sem nem a szibaritizmus szálláscsinálója! Sem nem maffia szaturálta árnyékuralom! Sem nem ez, sem nem amaz! –

hanem a nép uralma, a népé – mármint ha úgy nép a nép, hogy nem törvető hiedelemvilágok foglya a fogó Holddal elfogyóban, sem nem a végeérhetetlen törzsi verbosszúk megöröklője; ha felcserpedett és eléggé kivetkőzött – irástól-olvasástól babonás áhitattal irtózó – barbárságából, ahhoz, hogy uralomképes legyen és méltó maga uralmára – – –

Neszezés, mozgás odakünn

TREBELLIVS ...Végyszóra! No lám: mintha megéreztek volna.

TREBONIVS No valahára. A megszokott zsvajgás, a rabszolga-gyüszmékelés –

TREBELLIVS Szállingóznak haza a borotvált fejűek. Már igen borborigmázik s hangosan korogva gyomrom világgá kiáltja éhemet, meg azt, hogy lakomaidő van, amilyen kellemetesen ránk estvéledett... Nicsak, adta kópéja, most osont be nagy észrevétlen: hívjam a trichliniarchát, tapsoljak neki? (*Jeladásul tapsol*)

TREBONIVS Tapsolj, Trebelliusom –

TREBELLIVS Hé! Lustaság! Valaki!... Borostyángömböceimet a lectisternium alól, ahová ami elgurult. Összeszedni. Kacskalábú! Hol a golyhója?! Trichliniarcha!...

TREBONIVS Ha megjő, Graeculusod lesz a megmondhatója, Homéroszunkat hogy jól idéztem-é

ám elsőbbit hadd lám! Mi nyálcsurrantó finom falatokkal szolgáltok, rest hasak, kenyéradó Uratoknak, s mi magakellető húsféleség, tűzdeltes-fűszerszámos madár, oszt-riga, rák, halétel vagy éhem ajzó vadas vagdalék következik a felhordó tálakon – – –